

Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен тормышка ашыру

Аюпова Ирада Хафизжан кызы

Татарстан Республикасы мәдәният министры

Дәүләт милли сәясәте өлкәсендә дәүләт программалары

- "Татар халкының милли үзенчәлеген саклау" (2020-2024) дәүләт программасы
- "2014-2025 елларда Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру" дәүләт программасы
- "2014-2022 елларда Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү" программасы
- «2014-2025 елларга Татарстан Республикасы мәдәниятен үстерү» программасының "2014-2025 елларга Татарстан Республикасы халыкларының матди булмаган мәдәни мирасын саклап калу, торгызу һәм популярлаштыру», «2014-2025 елларга халык сәнгать кәсепләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү», «2014-2025 елларга төбәкара һәм миллиләтара хезмәттәшлекне үстерү" ярдәмче программалары

"Татар халкының милли үзенчәлеген саклау (2020 – 2024)»

- **79** чара планлаштырды, шуларның **78** гамәлгә ашырылды
(*Санитар эпидемиологик вәзгыять тотрыксызлыгы аркасында Татарстанның эшлекле хезмәттәшләре форумын үткәрү кичектерелде*), шул исәптән:
 - финансланган чаралар -**63**,
 - максатлы финанслауны таләп итмәгән **15** чара каралган.
(2020-нче елда 57 чара планлаштырыла, санитар эпидемиологик вәзгыять тотрыксызлыгы аркасында шуларның 48 гамәлгә ашырылды).
- Катнашучылар саны— **1 500 000** кешедән артык.
- Чараларны гамәлгә ашыру – **100%**.

"Татар халкының милли үзенчәлеген саклау (2020 – 2024)» гамәлгә ашырылуы

Программаны гамәлгә ашыручылар2021	Чаралар саны (план/факт)	Чараларны финанслау (2021 ел) сумнарда	2021 елда финансларны үзләштерү (сумнарда)
ТР Мәдәният министрлыгы	28/27	62 620 000,0	62 186 919,23
ТР Фәннәр академиясе	25/25	29 100 000,0	29 100 000,0
ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы	7/7	12 174 000,0	12 174 000,0
ТР Яшьләр эшләре министрлыгы	4/4	3 541 500,0	3 541 450,0
ИТОГО	64/63	107 435 500,0	107 002 369,23

"Татарстан Республикасында 2014-2025 елларга дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру"

- **74 чара** үткөрү каралган, шуларның **74** гамәлгә ашырылды шул исәптән:
- **43 чара** - финанслау бүлеп бирү белән;
- **31 чара** - министрлыкларның һәм ведомстволарның төп эшчәнлегенә кысаларында.

(2020 елда 82 чара каралган иде, санитар эпидемиологик уңайсызлык аркасында планлаштырылган 82 чара арасынан 40 чараның гамәлгә ашырылуы туктатылды)

Чараларны гамәлгә ашыру -100 %

Катнашучылар саны 6 млн артык кеше

"Татарстан Республикасында 2014-2025 елларга дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру"

Программаны гамәлгә ашыручылар (2021 ел)	Чаралар саны	Финанслау (сумнарда)	2021 елда финанслауны үзләштерү (сумнарда)
ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы	13	4 695 900,0	4 693 150,0
ТР Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы	3	2 540 000,0	2 539 930,97
ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы	13	4 467 000,0	4 466 999,98
ТР Мәдәният министрлыгы	33	29 071 351,47	29 071 351,47
«Татмедиа» Республика матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгы	11	17 450 000,0	17 448 900,36
К(П) ФУ	1	-	-

Туган телләр һәм милли бердәмлек елы нәтижәләре

- 2021 ел дәвамында ижади һәм мәгариф проектлары, массакүләм мәдәни, иҗтимагый һәм иҗтимагый әһәмиятле чаралар туган телләр һәм милли бердәмлек елына багышланган чаралар республиканың барлык муниципалитетларында тормышка ашырылды.
- 148 республика вакыйгалары һәм ижади проектлар
- 10 меңнән артык муниципаль берәмлекләр чаралары
- 2,5 миллион кеше катнаша

18 февраля -Гала-концерт Международного литературного конкурса «Джалиловские чтения».

ГОД РОДНЫХ ЯЗЫКОВ И НАРОДНОГО ЕДИНСТВА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
ТУТАН ТЕЛЛӨР ҺӘМ ХАЛЫКЛАР БЕРДӨМЛЕТЕ ЕЛЫ

“Жәлил мирасын өйрәнү торышы һәм перспективалары”

2021

ГОД РОДНЫХ ЯЗЫКОВ И НАРОДНОГО ЕДИНСТВА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
ТУГАН ТЕЛЛӨР ҺӘМ ХАЛЫКЛАР БЕРДӨМЛЕТЕ ЕЛЫ

« Әгъзам укулары» халыкара гылыми- практик конференция

2021

ГОД РОДНЫХ ЯЗЫКОВ И НАРОДНОГО ЕДИНСТВА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
ТУГАН ТЕЛЛӨР ҺӘМ ХАЛЫКЛАР БЕРДӨМЛЕГЕ ЕЛЫ

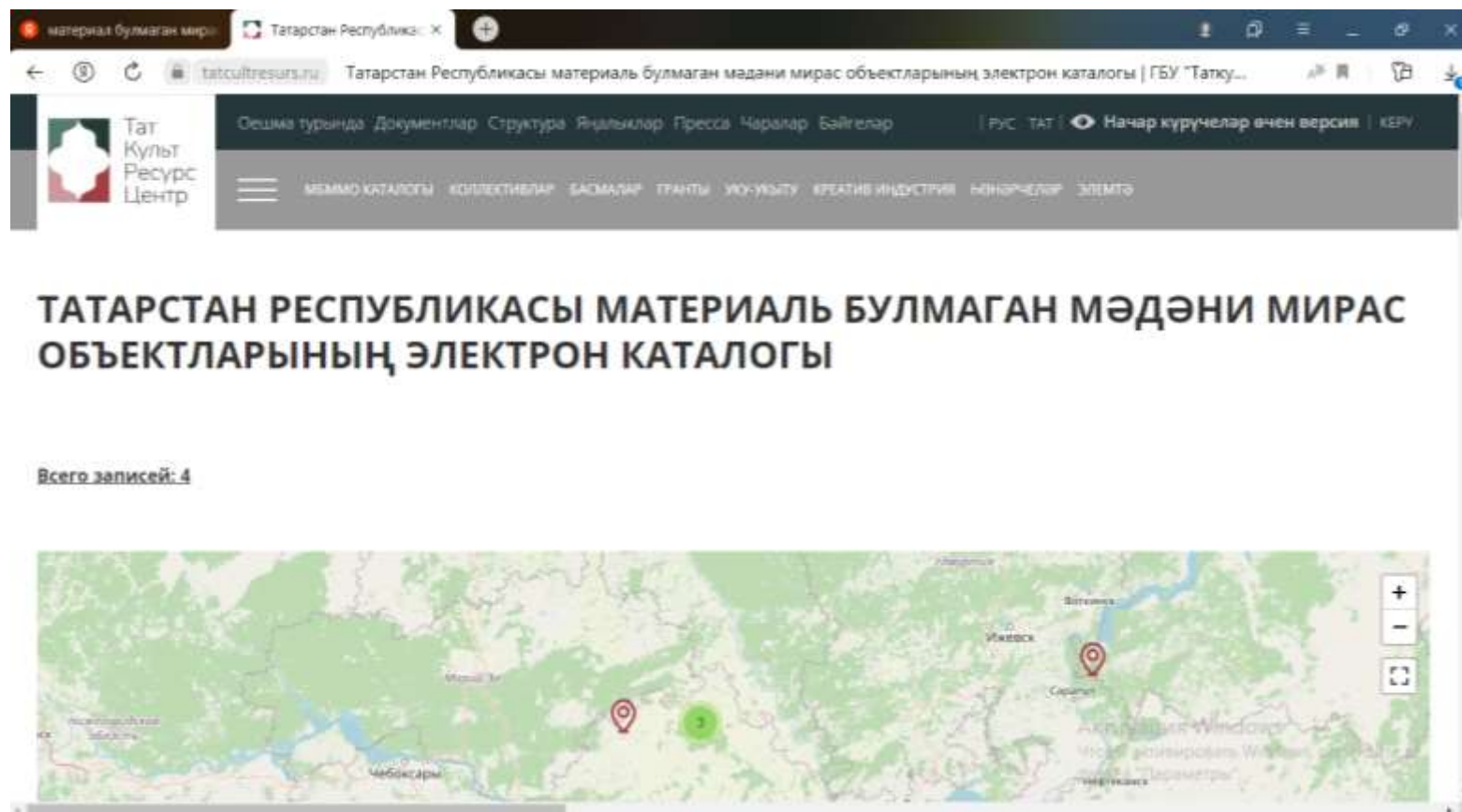
«Төрки лингвокультурология: мәсьәләләр һәм перспективалар» халыкара гыйльми-практик конференция

«Гомумроссия берлеген ныгытуның мөһим факторы этномәдәни һәм тел күптөрлелеген саклау һәм үстерү»

Материаль булмаган мэдәни мирасны өйрәнү

•Реестрда объектның һәр берәмлеге фото, видео, аудио материаллар белән бердәм фәнни өйрәнү буларак ачыла. Бүгенге көндә реестрга **50 объект кертелгән.**

• 2021 елга мониторинг нәтижәсендә республикада теркәлгән объектларның гомуми саны **180 берәмлеккә житә.**

Традицион республика бэйрэмнэрен үткэрү

Традицион республика бэйрэмнэрендэ 2020-2021 елларда онлайн форматта катнашучылар саны

№ п/п	Бэйрэм исеме	2021 г.	2020 г.
1	«Каравон» рус халык бэрэме	1 906 594	985 000
2	«Балтай» республика мордва халкы бэйрэме	51 141	18 028
3	«Гырон быдтон» республика удмурт халкы бэйрэме	65 795	153 385
4	«Семык» республика мари халкы бэйрэме	60 913	179 278
5	«Уяв» республика чуваш халкы бэйрэме	10 3779	242 568
6	«Ивана Купалы» республика славян мэдэниязе бэйрэме	14 199	37 370
7	«Питрау» республика крэшен мэдэниязе бэйрэме	206 219	368 233

Традицион республика бэйрэмнэрендэ катнашучылар саны (2017 -2021 еллар)

№ п/п	Чара исеме	Катнашучылар саны			
		2017 ел	2018 ел	2019 ел	2021 ел
1	«Каравон» рус халык бэрэме	24000	23000	20 000	7000
2	«Балтай» республика мордва халкы бэйрэме	1500	500	750	1500
3	«Гырон быдтон» республика удмурт халкы бэйрэме	2000	3000	2500	3000
4	«Семык» республика мари халкы бэйрэме	2200	2000	3200	3000
5	«Уяв» республика чуваш халкы бэйрэме	6000	4400	10 000	2500
6	Ивана Купалы» республика славян мэдэнияте бэйрэме	1500	2000	5 000	1800
7	«Питрау» республика крәшен мэдэнияте бэйрэме	60000	47000	60 000	25000

Сабантуй бәйрәмен билгеләп үтү

- Ханты-Манси автономияле округының Түбән Вартовск шәһәрәндә XXI федераль Сабантуй
- Кемерово өлкәсенә Кемерово шәһәрәндә «Кузбасска 300 ел» халыкара шахтерлар Сабантуе
- Татарстан Республикасы Мөслим авылында II Бөтенроссия авыл Сабантуе

Татарстан уже более 15 лет ежегодно обучает режиссеров и организаторов праздника «Сабантуй», проживающих в регионах Российской Федерации, странах ближнего и дальнего зарубежья

СЕМИНАР-ПРАКТИКУМ

**ХАЛЫК БЭЙРӘМЕ
САБАН ТУЕ:
ОЕШТЫРУ
МЕТОДИКАСЫ ҺӘМ
ТЕХНОЛОГИЯСЕ**

26.04-29.04
2021

Туку буенча Халыкара симпозиум - Татарстан Республикасы мәдәният министрлыгы һәм Татарстан фәннәр академиясенең Г. Ибрагимов исемендәге тел, әдәбият һәм сәнгать институтының уртак проекты

Ш.Закиров исемендәге "Идел-Йорт" театр коллективларының төбәкара конкурсы

- Барлыгы фестивальдә 66 театр төркеме һәм Россия Федерациясенә 16 төбәк төркеме катнашты.

II "Уен Фест" Республика фестивале кысаларында 2300 уен спектакле һәм мастер-класс үткәрелде.

- Фестивальдә республиканың барлык театр жәмгыятчелеге, Казан мәдәният институты студентлары, муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләре канташты.
- Чарада **130,000** артык кеше катнашты. Социаль челтәрләр Инстаграм аккаунтында # uenfest # uenfestkonkurs хэштегындагы **1700** дән артык басма бастырылды, аларда **967,000** артык кеше катнаша.

"Тормыш стиле -мәдәни код" халык сәнгате һәм һөнәрчелек этно-мода фестивале.

- Быел халык сәнгате һәм һөнәрчелек өлкәсендә иң мөһим һәм масштаблы вакыйга - **23 - 27 июльдә Казанда үткәрелгән "Тормыш стиле -мәдәни код" халык сәнгате һәм һөнәрчелек этно-мода фестивале.**
- 50 стилизацияләнгән палаткаларда кулдан эшләнгән продуктлар белән **150 дән артык** осталар эшләре тәкдим ителде. Чарада **15000 нән артык кунак** катнашты.

"Ел һөнәрчесе - 2021" республикасы конкурсында

- Фестиваленең кысаларында "Ел һөнәрчесе - 2021" республикасы конкурсында жиңүчеләр бүләкләнде. Татарстан Республикасының халык сәнгатенең 22 остасына призлар һәм дипломнар тапшырылды

20-21 декабрьдә "Татарханә" тарихи-мәгариф проектының презентациясе булды

- Чаралар сериясе Татфолк YouTube каналында туры эфирда күрсәтелде.
- 2 көн дәвамында проектны Россия Федерациясенен 55 төбәгеннән һәм чит илләрдән 3300 кеше карады.

Татарстан мәдәниятен дөньяга тарату

Хәзерге вакытта төзелгән хөкүмәтара килешүләр:

- 79 Россия регионы
- 36 чит ил
- 37 ведомствоара килешү

Татарстан Республикасы мәдәниятен Бүткендөнья Экспо - 2020 күргәзмәсендә тәкдим итү (Дубай, 1-3 октябрь 2021 года)

Россия-сербия мәдәни форумы Белград шәһәре (22-25 сентябрь 2021 года)

Согуд Гарәбстанында «Россия-Ислам дөньясы» стратегик караш төркеменең күчмә утырышы (2021 елның 23-26 ноябрь)

"Келәм сэнгате - мэгънэлэр эволюциясе" күргәзмәсе

Татарстан киносы көннәре

- 2021 елның 11-13 февралендә Мәскәүдә Татарстан киносы көннәре узды. «Татаркино» дәүләт бюджет мәдәният учреждениесе Татарстанның Россиядәге вәкаләтле вәкиллеге Мәскәү татарлары автономиясе ярдәмендә оештырылды

Казан халыкара мөселман кинофестивале

2021 елда фестиваль **5-10 сентябрьдә** Татарстан башкаласында үтте. Конкурс программасына **50 фильм** кертелде - биш категориянең һәрберсендә **10 картина**: тулы метражлы уен, тулы метражлы документаль, кыска метражлы уен, кыска метражлы, шулай ук Татарстан режиссерларының фильмнарын күрсәтүче Милли конкурс

"Исәнмесез" фильмы (режиссеры Илдар Ягафаров) һәм татар язучысы Галимжан Ибрагимовның "Алмачуар" әсәренә нигезләнеп иҗат ителгән **"Тарлан" фильмы** (режиссер - Алия Захарова), СЕО «Almapictures» (Казахстан) һәм ГБУК «Татаркино» уртак проект.

Мәдәният эшлеклеләренә һәм грантларга дәүләт ярдәме

- -Татарстан Республикасы Мәдәният Министрлыгының **шәһәр татар һәм рус мәдәни-ял мохитен булдыру өчен грантлар** өчен конкурста барлығы 400,0 мең сумга 5 проект жинүче дип табылды(*32 гариза кабул ителде*)
- -Татарстан Республикасы хөкүмәтеннән **этно-мәдәни проектларны тормышка ашыручы Россия Федерациясе регионнарындагы ижтимагый оешмаларга** ярдәм күрсәтү өчен конкурста барлығы 10,0 миллион сумга 30 проект. жинде (54 гариза кабул ителде);
- - Татарстан Республикасы хөкүмәтеннән **Халык сәнгате һәм һөнәрчелек өлкәсендә кече һәм урта бизнеска булышу өчен конкурс** барлығы 5,0 миллион сумга 12 проект жинеп чыкты (37 гариза кабул ителде);
- - Татарстан Республикасы хөкүмәтеннән Татарстан Республикасының **лингвистик күптөрлелеген саклауга юнәлтелгән проектлар һәм чараларны тормышка** ашыруда республиканың муниципаль мәдәният учреждениеләренә ярдәм итү өчен конкурста гомуми проект 50 миллион сумга 100 проектка ярдәм күрсәтелде.

Милли сәясәтне тормышка ашыру өлкәсендә ижади берләшмәләр чаралары

- Роберт Миннуллин исемендәге балалар һәм яшьләр өчен иң яхшы әдәби әсәр конкурсы (*ТР Язучылар берлеге*);
- "Казандагы көнчыгыш базары" төрки халыкларның яңа халыкара фестивалет (*Р. Вагапов исемендәге фонд*);
- Рашит Вагапов исемендәге халыкара татар жыр фестивале (*Р. Вагапов исемендәге фонд*);
- Татар яшьләре форумы "Печан базарлары", "TAT CULT FEST" фестивальләре, "Мин Татарча сөйләшәм!" акцияләре (*татар яшьләре оешмалары белән берлектә гамәлгә ашырылды*)

2021 елда коммерциячел булмаган оешмалар мәдәният өлкәсендә 70тән артык яңа проект үткәрелде

- **"Аваз" электрон музыка фестивале (АНО "Прометей").**
- **"Иске Казан әкиятләре" проекты - киём һәм аяк киеме инклюзив коллекциясенәң фото күргәзмәсе**
- **"Казан Идел төбәгенәң рус халык костюмы" этнографик күргәзмәсе.**
- **"Юллар" проекты – Казан арты буенча мәдәни һәм мәгариф экскурсияләре белән берлектә үткәрелүче онлайн-аудио кулланма.**
- **"100 татар жыры" проекты - татар музыкасы тарихы турында мәгълүмат ресурсы.**
- **Tat Cult Lab-2021 музыка лабораториясе.**

ХЭТЭРНЭ МЭНГЕЛЭШТЕРҮ

27 март - Кәрим Тинчурин бюстын ачу

**12 июнь-сугышчы-интернационалистарга
мемориал ачу**

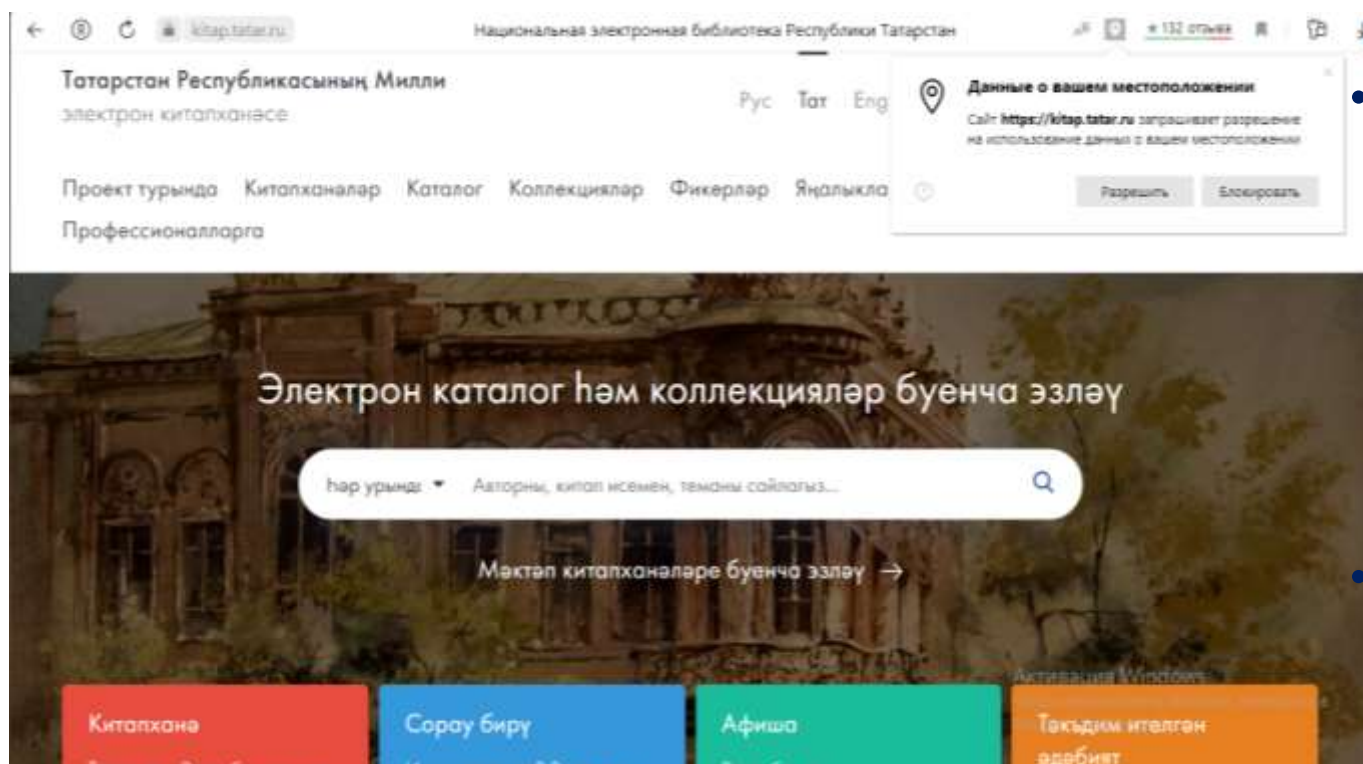

**17 декабрь-язучы Сергей
Аксаков бюстын ачу**

**Күренекле мәдәният эшлеклеләре - композитор Сара
Садыйковага, жырчы Вафирә Гыйззәтуллинага,
язучы Кави Нәжмигә һәм тәржемәче Сәрвәр
Әдһәмовага, шагыйрьләр Геннадий Паушкин, Фәнис
Яруллинга 5 мемориаль такта куелды**

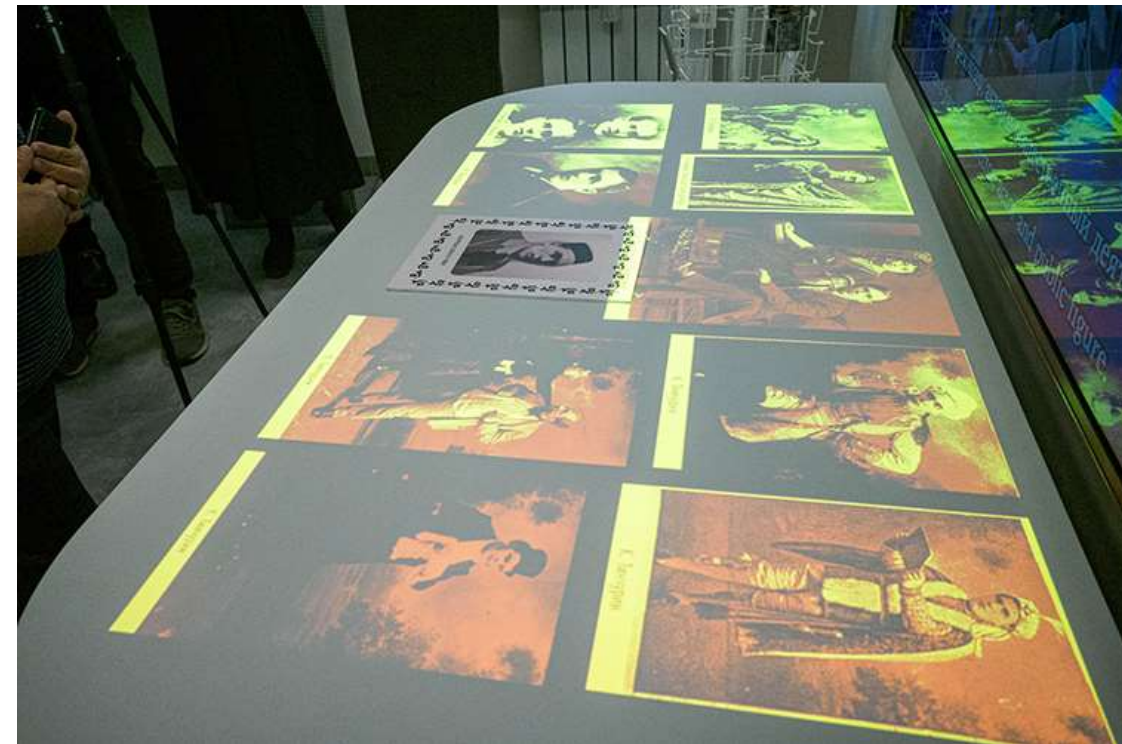
Татарстан Республикасының милли электрон китапханәсендә урнашкан дөньяның теләсә кайсы почмагыннан 90 000 нән артык китапка электрон формада керү өчен уникаль мөмкинлеге бар

<https://kitap.tatar.ru>

- "Санлы Мәдәният" федераль проектының ("Мәдәният" милли проекты), китап һәйкәлләре билгеләре булган 250 документ цифрланган. Һәм милли электрон китапханә порталына урнаштырылды
- Гомумән алганда, бу коллекциядә 750 документ бар. Китапханә фондларын цифрлаштыру эше 2022 елда дәвам итәчәк.

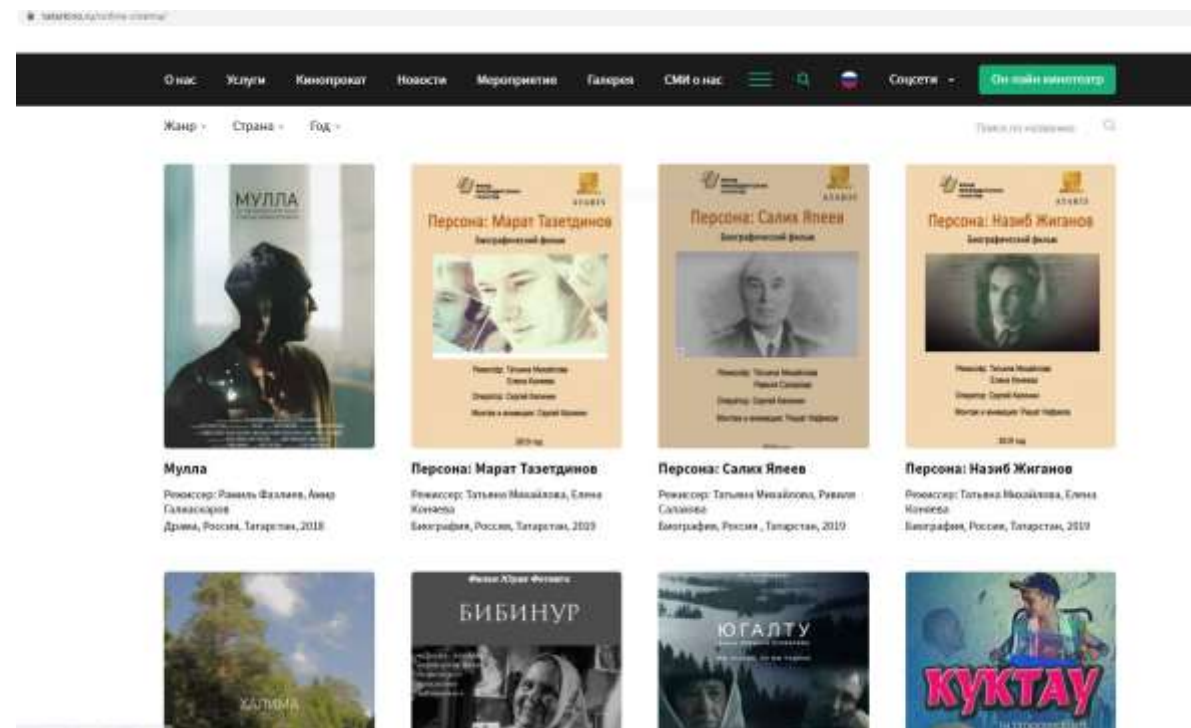
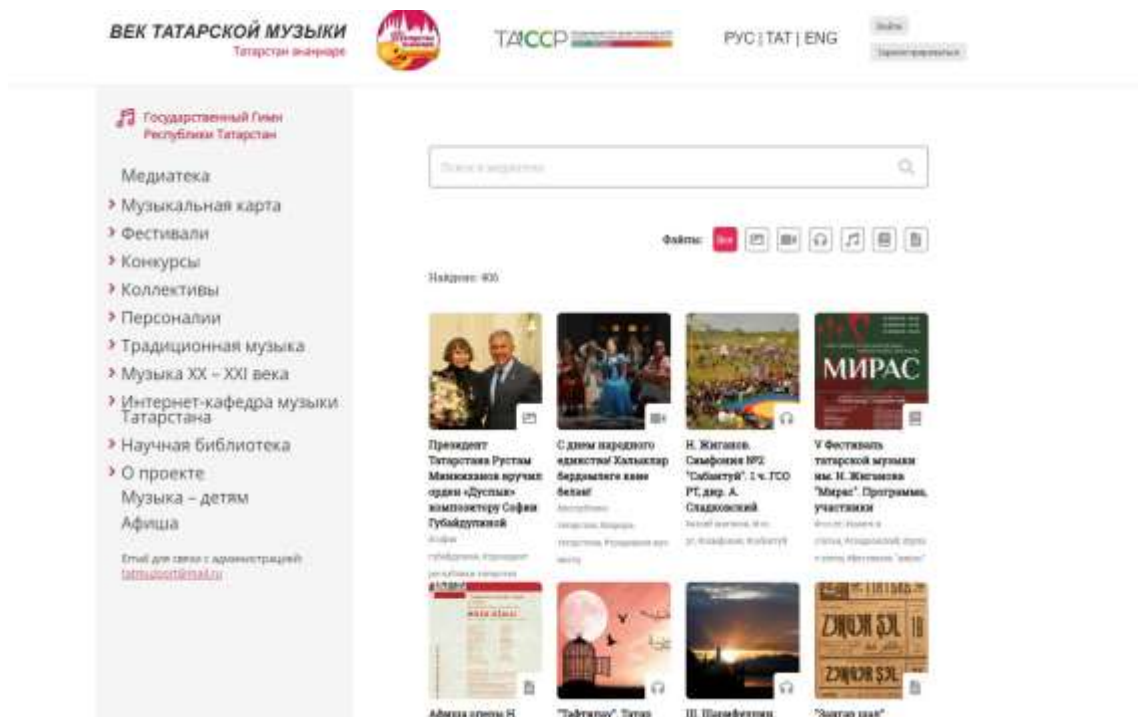
Г.Камал исемендәге ТДАТның " Шарык клубы" исемле татар театры тарихының интерактив мультимедиа комплексы

Информационные ресурсы в Республике Татарстан

Музыкально-информационный портал «Век татарской музыки» - «Татарстан аһәңнәре»

«Татаркино» сайтындагы милли фильмнар

**Татар телен саклау һәм үстерү комиссиясе ярдәме
белән "Татаркино" ТР ДБУК беренче Республика
«Милли мультфест» фестивале**

Виртуаль концерт залларын булдыру

2020 елда виртуаль концерт заллары түбәндәге **5** учреждениеләр нигезендә ачылды:

- «Арча үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе
- Баулы муниципаль районының «Туган якны өйрәнү музейе» муниципаль бюджет учреждениесе
- Спасс муниципаль районының «Үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе
- Елабуга муниципаль районының «Үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе
- «Композитор Яруллиннар исемендәге Мамадыш шәһәренең сәнгать мәктәбе» муниципаль бюджет учреждениесе.

2021 елда виртуаль концерт заллары түбәндәге учреждениеләр нигезендә ачылды:

- Әлмәт муниципаль районының "Үзәкләштерелгән китапханә системасы"
- Яр Чаллы шәһәре "Мәдәният үзәге" Кызыл Тау» муниципаль бюджет учреждениесе

2022 елда Түбән Кама, Менделеев районнары мәдәният учреждениеләре нигезендә тагын **3** виртуаль зал булдыру күздә тотыла.

**Мультимедиагид кулланмасы - республикада
тормышка ашырылган "Мәдәният" милли проекты
кысаларында тагын бер проект.**

2022 агымдагы елның мөһим чаралары

- Россиядә халык сәнгате һәм матди булмаган мәдәни мирас елы
- Татарстан Республикасында цифрлаштыру елы
- Казанның 2022 елда ЮНЕСКО Бөтендөнья мирасы комитетының 45 нче утырышы
- Идел Болгарында Ислам динен кабул итүнең 1100 еллыгын билгеләнә

Игътибарыгыз өчен рәхмәт!